

XXVII. državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika

12. svibnja 2022.

četvrti (IV.) razred

zaporka

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

100

Upute natjecateljima **koji ispit rješavaju na računalu u PDF obliku**

1. Ispit se rješava 100 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba pazljivo i pravopisno točno ispuniti PDF listića sa zaporkom.
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pazljivo pročitati.
5. Treba pazljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati na za to predviđena mjesta u PDF-u ispita.
7. Odgovori ne smiju biti pisani velikim tiskanim slovima.
8. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
9. Nakon završetka pisanja PDF ispita sa spremljenim odgovorima i PDF listića sa zaporkom kao priloge treba u istoj e-poruci poslati članu Povjerenstva na istu e-adresu s koje su zaprimljeni materijali.
10. Videopoziv s članom Povjerenstva koji je nadzirao rješavanje smije završiti tek nakon što je član Povjerenstva potvrdio primitak e-poruke sa ispitom i s listićem sa zaporkom.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Državnoga povjerenstva)
2. _____
(član Državnoga povjerenstva)
3. _____
(član Državnoga povjerenstva)

1. Na pripadajuće crte prepisi pisanim slovima prema pravilima o pisanju velikoga i maloga početnog slova izraze otisnute velikim tiskanim slovima.

Početak 19. stoljeća, padom

_____ u

(SVETOGA RIMSKOG CARSTVA)

_____, u Austriji se mijenjaju i veličina i sastav

(NAPOLEONOVIM RATOVI)

ključne kulturne i obrazovne institucije Austrijske nacionalne knjižnice.

U sklopu višenacionalne _____

(AUSTRO-UGARSKE MONARHIJE)

u knjižnicu dolaze mnoge knjige i rukopisi iz

_____.

(SLAVENSKOGA I MAĐARSKOGA JEZIČNOG PODRUČJA)

(prema: *Meridijani*)

4	
---	--

2. U sljedećim rečenicama napiši č ili ć na prazne crte.

a) Rado se sje___am svojega djetinjstva uz bo___atu vodu Prokljanskoga jezera.

b) Veselio se uloži u novome filmu vriš___u___i i skaku___u___i po ulici.

c) Izrazi *pličina* i *pli___ak* označavaju oblik reljefa morskoga ili rije___noga dna.

3	
---	--

3. U sljedećim rečenicama napiši ije, je ili e na prazne crte.

Obav___štavamo vas da je na filmskome natječaju u osnovnoškolskoj kategoriji pob___dio film Ines Kujundžić. U srednjoškolskoj kategoriji prvo je mjesto osvojio prv___enac autora Tome Matića *V___snici novoga doba*. Cilj je našega projekta osv___stiti javnost o važnosti medijske pismenosti, a materijali su nam___njeni roditeljima i skrbnicima.

3	
---	--

10	
----	--

4. Odredi vrstu i gramatičke kategorije (rod, broj i padež) podcrtanim riječima.

Vojvodina se žena dosta nauživala u razgovoru s don Quijoteom i Sanchom Panzom, pa su još čvršće odlučili upriličiti nekoliko šala koje bi bile slične viteškim pustolovinama.

(prema: Miguel Cervantes de Saavedra, *Bistri vitez don Quijote od Manche*)

	vrsta	rod	broj	padež
vojvodina	_____	_____	_____	_____
šala	_____	_____	_____	_____
koje	_____	_____	_____	_____
pustolovinama	_____	_____	_____	_____

4	
---	--

5. Zadatak se sastoji od dva dijela.

a) Ispiši predikat iz sljedeće rečenice.

Odlukom Školskoga odbora profesor Nižić postao je ravnatelj.

b) Objasni o kakvu je predikatu riječ u prethodnome zadatku. U svoje objašnjenje uključi sve sastavnice zadanoga predikata.

2	
---	--

6. Ispiši sve zadane rečenične dijelove iz sljedeće rečenice na prazne crte.

Mnogi su mi rekli da će unatoč nedostatku vremena posjetiti festival srednjovjekovne glazbe kako bi se napokon osjetili ispunjenima.

predikati: _____, _____,

subjekt: _____

objekti: _____, _____

priložne oznake: _____, _____

atributi: _____, _____,

5	
---	--

11	
----	--

7. Preoblikuj sljedeću rečenicu tako da imeničke atribute preoblikuješ u pridjevne.

Pjevačica iz Zadra pojavila se u neobičnoj haljini na točkice u društvu gradonačelnika.

3

8. Objasni tvorbu podcrtane riječi.

Uoči crkvenoga vjenčanja posjetili su velečasnoga koji ih je uputio u obred.

Objašnjenje:

1

9. Odredi glasovne promjene koje su se dogodile u riječima *jarčev* i *iščeznuće*.

jarčev _____,

iščeznuće _____,

5

10. Odredi tvorbene načine kojima su nastale sljedeće riječi.

kućepazitelj _____

uvečer _____

suncobran _____

3

12

11. Zadatak se sastoji od pet dijelova.

- a) Napiši imenicu muškoga roda koja označava osobu koja je *bez srama*. Moraš upotrijebiti tvorbene sastavnice *bez* i *sram*.

1	
---	--

- b) Koje su se fonološki uvjetovane glasovne promjene dogodile u tvorbi imenice muškoga roda koja označava osobu koja je *bez srama* ?

1	
---	--

- c) Koji je tvorbeni način upotrijebljen u tvorbi imenice muškoga roda koja označava osobu koja je *bez srama*?

1	
---	--

- d) Napiši vokativ imenice muškoga roda koja označava osobu koja je *bez srama*.

1	
---	--

- e) Napiši mocijski parnjak imenice muškoga roda koja označava osobu koja je *bez srama*.

1	
---	--

12. Napiši nominativ, akuzativ i instrumental jednine riječi *ruka*. Označi naglaske i zanaglasnu dužinu tamo gdje je potrebna.

N _____

A _____

I _____

3	
---	--

13. Izdvoji par frazemskih sinonima iz sljedećega teksta.

Zvonimir se nakon očeve odluke našao između Scile i Haribde, a ni luk jeo ni luk mirisao. Iako se otac uskoro posipao pepelom tvrdeći da si je tom odlukom zabio autogol, činjenica je da je Zvonimir, ni kriv ni dužan, najviše ispaštao.

1	
---	--

9	
---	--

14. Zadatak ima dva dijela.

a) Odredi oblikotvornu osnovu zadanim riječima služeći se spojnicama.

oštroumnost _____

spisateljica _____

b) Odredi tvorbenu osnovu zadanim riječima služeći se spojnicama.

oštroumnost _____

spisateljica _____

4	
---	--

15. Odredi vrste zadanim surečenicama.

Jelka je nakon pomnoga promišljanja ušla u zgradu kako bi na oglasnoj ploči postavila obavijest da će se zbor okupiti sljedećega dana u podne u kapelici, ali u posljednji trenutak pomisli kako bi u kapelici moglo biti tako tijesno da će biti nemoguće pjevati.

Jelka je nakon pomnoga promišljanja ušla u zgradu _____ glavna _____

kako bi na oglasnoj ploči postavila obavijest _____

da će se zbor okupiti sljedećega dana u podne u kapelici _____

ali u posljednji trenutak pomisli _____

kako bi u kapelici moglo biti tako tijesno _____

da će biti nemoguće pjevati _____

5	
---	--

16. Ispiši oblične/morfološke i leksičke homonime iz sljedeće rečenice.

Kad je slavni paša sa svojim vojnicima ujahao u selo, Mara je dovođila ovce s paše. Ugledavši ih, uputila je vojnicima prijekoran pogled.

a) oblični/morfološki homonimi: _____

b) leksički homonimi: _____

2	
---	--

11	
----	--

17. Izdvoji iz sljedećega niza dvije riječi koje tvore minimalni fonološki par.

Obrazloži svoj odabir punom rečenicom / punim rečenicama poštujući normu hrvatskoga standardnog jezika.

krava, trava, strava, grana, vrana, brana

a) minimalni fonološki par: _____

b) obrazloženje:

2	
---	--

18. Napiši fonetski ostvaraj zadanih grafijskih ostvaraja s odgovarajućim zgradama i naglascima.

uz čamac _____ iz želudca _____

2	
---	--

19. Odredi slogotvorne foneme u sljedećim riječima. Napiši ih u odgovarajućim zgradama.

fascikl _____ drhtati _____

2	
---	--

20. U kojim su rečenicama podcrtane riječi točno naglašene?

- a) Srna je žarko željela proći ispod dùge.
- b) Gràd je uništio čitav djedov vinograd.
- c) Dijete je u kući bilo sàmo čitavoga dana.
- d) Marijanina je kosa bila posve plâva.
- e) Moram hitno kúpiti nove tenisice.

2	
---	--

21. a) Objasni značenje frazema *staviti karte na stol*.

b) Kakav je frazem *staviti karte na stol* po sintaktičkome ustrojstvu?

2	
---	--

10	
----	--

**22. Pročitaj rečenice i izdvoji sintagme prema vrsti veze među sastavnicama.
Nemoj mijenjati oblik izdvojenih sintagmi.**

Sluga je tiho ušao da vidi je li gospodar Dorian ustao. Napokon zazvoni zvonci i spretni Victor unese šalicu čaja.

(prema: Oscar Wilde, *Slika Doriana Graya*)

sročnost: _____, _____

upravljanje: _____, _____

pridruživanje: _____, _____

6	
---	--

23. U kojim je rečenicama upotreba glagolskoga vremena relativna?

- a) Za dva dana stižu nam turisti iz Velike Britanije.
- b) Cijeli je razred dobro svladao pravila tvorbe riječi.
- c) Jednim potpisom oslobodit ćeš majku velikoga tereta.
- d) Maša mi jučer govori o novoj kazališnoj predstavi.

2	
---	--

24. Ispiši temu i remu iz druge rečenice zadanoga iskaza.

Imao sam sreću da su me, tek što sam prohodao, presadili na Rab. Na Rabu sam rastao kao na brodu.

(prema: Slobodan Novak, *Introspektivno zrcalo*)

tema: _____

rema: _____

2	
---	--

25. Kakva je vrsta pogodbe izrečena u sljedećoj rečenici?

Da smo bili pažljiviji, ne bismo izgubili!

- a) stvarna (realna) pogodba
- b) nestvarna (irealna) pogodba
- c) moguća (potencijalna) pogodba

1	
---	--

11	
----	--

26. Pročitaj sljedeći tekst i ispiši eponime i egzotizme iz teksta na crte.

U gradskoj se kavani sljedećega utorka održava Dan japanske kulture. Posjetitelji će poslijepodne imati priliku poslušati predavanje *Verterizam u japanskoj književnosti*, koje će održati cijenjena profesorica Bokšić. Večer će moći provesti ispijajući sake, japansko rižino vino, odjeveni u prigodni kimono. Pritom od stručnjaka mogu naučiti o fermentaciji i filtraciji toga pića, ali i uživati u slanim i slatkim sendvičima koje će pripremiti najbolji majstori japanske kuhinje.

eponimi: _____, _____

egzotizmi: _____, _____

4	
---	--

27. Zadatak ima dva dijela.

- a) Objasni proces posrednoga posuđivanja na sljedećemu primjeru služeći se odgovarajućim pojmovima.

engl. *to strike* → njem. *Streiken* → hrv. štrajkati

2	
---	--

- b) Po čemu je proces posuđivanja iz engleskoga jezika danas drukčiji od onoga prikazanoga u primjeru pod a)? Ukratko objasni izvanjezične razloge zbog kojih je došlo do te promjene.

2	
---	--

8	
---	--

28. Ispiši iz sljedeće rečenice oživljenice. Riječi napiši u kanonskome obliku.

Želeći pronaći kliconošu u vojarni, hitno su poslali desetnika nadređenima s telegramom za premijera.

oživljenice: _____, _____

2	
---	--

29. Kojoj skupini indoeuropskih jezika pripada hrvatski jezik?

1	
---	--

30. Koja je rečenica napisana u skladu sa zahtjevima riječke filološke škole?

- a) Čto ja govoru, budeš ti govorit.
- b) U starih je Grkah sarce naših knjigah.
- c) Ova divojka po lipoti sve nadlazi.

1	
---	--

31. Navedi glavnoga predstavnika riječke filološke škole.

1	
---	--

32. Kako se zove dokument kojim su hrvatski jezikoslovci izrazili svoje nezadovoljstvo položajem hrvatskoga jezika nakon tzv. *Novosadskoga dogovora* iz 1954.?

1	
---	--

33. Kakav je položaj hrvatskoga standardnog jezika u Europskoj uniji u odnosu na druge jezike Europske unije?

1	
---	--

7	
---	--

34. Pročitaj sljedeći tekst i odgovori na pitanja.

Električni su romobili vrlo moderna i praktična električna vozila za put do posla, trgovine ili za rekreacijsku vožnju. Čitav je niz prednosti električnih romobila. Ponajprije, uštedjet ćete! Potrebno je oko pet sati da se baterija napuni na 100 % kapaciteta, što je dovoljno za oko 30 kilometara bezbrižne vožnje. Struja za oko 100 kilometara vožnje stoji samo 1 kunu, pa je vožnja električnim romobilom vrlo povoljan oblik vožnje u gradovima. Štoviše, skuter pohranjuje kinetičku energiju i pretvara je u dodatnu struju koja pokreće romobil. Također, vožnjom električnoga romobila izbjeći ćete sve prometne gužve i nećete morati razmišljati o parkiranju. Za razliku od vožnje bicikla, koji nije praktičan u ljetnome razdoblju, s romobilom se nećete trebati brinuti o tome hoćete li se umoriti ili oznojiti prije dolaska na posao. Vrlo je važno istaknuti i da električnim romobilom čuvate okoliš jer ne ispušta štetne plinove. Naime, električni romobil kreće se na struju i ne zagađuje zrak oko vas. Bila bi uistinu šteta da se ne pridružite milijunima ekološki osviještenih vozača romobila!

(prema *hepi.hep.hr*)

a) Koja je osnovna ideja teksta?

b) Navedi dva argumenta kojim pobijaš osnovnu ideju teksta.

1	
---	--

c) Što je od sljedećega *stav*, a što *činjenica*?

2	
---	--

Skuter pohranjuje kinetičku energiju i pretvara je u dodatnu struju koja pokreće romobil.

S romobilom se nećete trebati brinuti o tome hoćete li se umoriti ili oznojiti prije dolaska na posao. _____

2	
5	

35. Pročitaj tekst i odgovori na pitanja.

Rudarstvo na području Međimurja ima dugu tradiciju, a razdoblje od 20-ih do 70-ih godina 20. stoljeća obilježilo je rudarstvo ugljena. Tijekom kopanja jama stvara se velika količina otpada – jalovine. To je nusprodukt rudarenja koji se sastoji od nekorisnih sastavnica poput dijelova stijena i sedimenata koji se nalaze između slojeva ugljena. Posljedično na područjima eksploatacije kao tragove rudarstva ugljena nalazimo dvije vrste antropogenih reljefnih oblika: a) uzvišene (halde) i b) udubljene (grabe). Oko Murskoga Središća zabilježeno je 38 takvih geomorfolokaliteta. Oni su primjer rudarske geobaštine definirane kao prijelazne kategorije između geobaštine (prirodne) i industrijske (kulturne) baštine. Zabilježeni geomorfolokaliteti različitoga su stupnja očuvanosti. Od ukupnoga broja haldi oko Murskoga Središća na njih 11 (31 %) zabilježena je degradacija. Razlozi su degradiranosti antropogeni: otkopavanje dijelova haldi i odvoz dijela akumuliranoga materijala. Budući zahvati u istraživanome prostoru poput gradnje cestovne zaobilaznice, širenja eksploatacijskoga polja šljunka i pijeska ili širenja industrijske zone prijete opstanku istraživanih geomorfolokaliteta. Predmetni geomorfolokaliteti doprinose raznolikosti krajobraza oko Murskoga Središća i čine ga jedinstvenim, posebno s obzirom na edukacijski i turistički potencijal. Upravo je zato predmetnu rudarsku geobaštinu potrebno zaštititi kao V. kategoriju zaštićenih područja prema IUCN-u, odnosno kao zaštićeni kopneni krajobraz.

(prema: Mihaela Mesarić i Nenad Buzjak, *Stanje i ugroženost rudarske geobaštine Međimurja*, objavljeno u *Acta Geographica Croatica*)

a) Kako nastaju halde?

1	
---	--

b) Na temelju teksta u cjelini zaključi koje je značenje pridjeva *antropogen* u primjerima *antropogenih reljefnih oblika* i *Razlozi su degradiranosti antropogeni*.

1	
---	--

2	
---	--

c) Kako se uništavaju halde?

1	

d) Kakav je stav autora prema uništavanju haldi?

1	

e) S kojom su namjerom autori odlučili napisati članak i objaviti ga u časopisu *Acta Geographica Croatica*?

- A. da zaustave građevinske radove u Međimurju
- B. da informiraju o stanju rudarske geobaštine u Međimurju
- C. da uvjere vlasti o potrebi zaštite rudarske geobaštine u Međimurju
- D. da potaknu turističku djelatnost na međimurskim geomorfolokalitetima

1	

f) Procijeni i obrazloži može li ovo znanstveno istraživanje utjecati na to da vlasti donesu službenu odluku o zaštiti rudarske geobaštine.

1	

4	